

FCR YAYIN LTD.
Genel Yayın No | General Publication Number: 1817
FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550
ISNI: 0000 0004 4657 1968
ROR ID: ror.org/00zvnvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr
Yayın No | Publication Number: 1074

Kitap Adı : Kur'ân'da ve Erken Dönem Tefsirlerinde Semâ
Book Title: : Semâ in the Qur'an and Early Tafsirs
ISBN : 978-625-8724-30-1
DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724301

Yazar | Author: Emine Özbek Sert | orcid.org/0000-0001-5195-3387
Kurum | Institution: Pamukkale Üniversitesi
ROR ID: ror.org/01etz1309

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph
Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish
Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm
Baskı Sayısı | Edition: 1
Sayfa Sayısı | Pages: 460 (xxii + 438)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ocak | January 2026
Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye
Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR
Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB - Dinî metinler ve kutsal kitaplar | Religious texts and sacred scriptures
BISAC: REL006020 - İslam / Kur'an ve Yorumu | Religion / Islam / Koran & Commentaries
THEMA: QRAM2 - İslam kutsal metinleri ve yorumları | Islam: sacred texts and commentaries
LC Classification: BP130.4 - Kur'an – Yorum ve açıklamalar | Koran – Criticism, interpretation, etc.
DEWEY: 297.1227 - Kur'an – Tefsir | Koran – Interpretation and commentary
WoS Category: Religion | Din
WoS Citation Topics Meso: 20.4 - Teoloji ve Dünya Dinleri | Theology & World Religions
WoS Citation Topics Micro: 20.4.3 - İslam Araştırmaları | Islamic Studies
Scopus Subject Areas: 1210 - Din ve Teoloji | Religious Studies
Scopus Subject Areas: Linguistics & Language and Linguistics | Linguistik & Dilbilim

Atf Bilgisi | Cite as: Özbek Sert, Emine. *Kur'ân'da ve Erken Dönem Tefsirlerinde Semâ*. Ankara: FCR Yayın Ltd. -Fecr, 2026.

© Tüm hakları saklıdır | All rights reserved: FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050
Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60
www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

**Kur'ân'da ve Erken Dönem
Tefsirlerinde
Semâ**

Emine ÖZBEK SERT

Ankara 2026

Yazar Hakkında

Emine ÖZBEK SERT

Soma'da doğdu. Soma Çok Programlı İmam Hatip Lisesi'nden mezun oldu. 2012 yılında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ndeki lisans eğitimini tamamladı. 2015 yılında Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Kur'an'da Salât Kavramı" başlıklı teziyle yüksek lisans derecesini aldı. 2024 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamladığı "Kur'an'da ve Erken Dönem Tefsirlerinde 'Semâ'" adlı çalışmasıyla doktora unvanını elde etti.

2014 yılında Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak göreve başlamış olup hâlen aynı görevini sürdürmektedir. Evli ve bir çocuk annesidir.

She was born in Soma and graduated from Soma Multi-Program Imam Hatip High School. She completed her undergraduate studies at Uludağ University Faculty of Theology in 2012. In 2015, she received her master's degree from Uludağ University Institute of Social Sciences with her thesis titled "*The Concept of Salât in the Qur'an.*" In 2024, she earned her doctoral degree from Ankara University Institute of Social Sciences with her dissertation "*'Heaven/Skies (Samâ)'* in the Qur'an and Early Tafsir Literature."

She began working as a research assistant in the Department of Tafsir at Pamukkale University Faculty of Theology in 2014 and continues to hold this position. She is married and the mother of one child.

Kitap Hakkında

Kur'ân'da ve Erken Dönem Tefsirlerinde Semâ

Bu çalışma Kur'ânda *semâ/semâvât* kelimesini içeren âyetleri hem kronolojik konulu hem erken dönem tefsirlerindeki sahâbe ve tâbiûnun görüşlerine öncelik vererek incelemeyi hedeflemektedir. Böylece Kur'ân'da çizilen *semâ* tablosunu ve erken dönem müfessirlerin bu âyetleri anlayış şekillerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışma giriş ve iki bölümden meydana gelmiştir. Girişte araştırmanın konusu, amacı ve yöntemi belirtilmiştir. Bununla birlikte konuyla ilgili ilkönemde yapılmış çalışmalara değinilmiş ve Türkiye'deki modern dönem araştırmacılarının Kur'ân'daki dil ve kültürün önemine dair görüşlerine yer verilmiştir.

Birinci bölümde Kur'ân'da *semâ/semâvât*ın yer aldığı âyetler, Mekkî ve Medenî ayırımına tâbi tutularak bu sûreler altında kısaca incelenmiştir. Bölümün sonunda Mekkî ve Medenî dönemde *semâ/semâvât* sözcükleriyle zikredilen ifade ve anlatımlar tablolarla gösterilmiş ve değerlendirilmede bulunulmuştur. İkinci bölümde Kur'ân'daki *semâ* tasvirleri tefsirlerde ele alınmış, bu bağlamda *semâ*yla ilgili kullanılmış bazı lafızların sözlük incelemeleri yapılmıştır. İlgili âyetlerdeki *semâ* anlatımında âyetin vermek istediği mesaj dikkate alınarak tematik gruplandırılmıştır. Sahâbe ve tâbiûnun *semâ* kelimesini içeren âyetleri nasıl anlayıp yorumladıkları, erken dönem tefsirleri temel alınarak tespit edilmiştir. İlgili âyetler “Semânın varlık âlemindeki ilk hâli”, “yaratılması”, “düzenlenmesi ve nihai hâlini alması”, “biçimsel yapısı”, “mekân işlevi”, “kıyâmet günü *semâ* tasvirleri” ve “Allah anlatımında *semâ*” başlıklarında incelenmiştir.

Kur'ân'da ilgili âyetlerde çoğu kez *semâ/semâvât* ile bilindik manada “gökyüzü” kastedilse bile pek çok defa bunun görülmeyen yönüne işaret edildiği ve müşâhede edilemeyen bu alanın gözlemlenen alandan hareketle anlatıldığı, semânın gâibi yönünün biçimsel tasvirlerle tahayyül edilebilir kılındığı; semânın müşâhede dışı alanına dair anlatımların vahyin ilk muhataplarının yabancı olduğu türden olmadığı fakat Kur'ân'ın bazı düzeltmelerde bulunabildiği; Kur'ân'da *semâ* anlatımında beşer kitabına benzer bir üslûbun bulunmadığı; kronolojik olarak ilgili lafzın ilk defa zikredildiği âyette semânın yaratılmasından değil de onun kıyâmet günü bozulacağından; yine semânın binâ edildiğini ifade eden âyetin yaratıldığını bildiren âyetlerden önce nâzil olduğu; Kur'ân'da

semâdan salt bilimsel bilgi vermek için değil de tevhîd, diriltirme ve hesaba çekilme gibi vahyin temel öğretilerini anlatmak maksadıyla söz edildiği çalışmanın sonunda ulaşılan bulguların bir kaçıdır.

Anahtar Kelimeler: Semâ; Yaratma; Biçimsel Yapı; Vahiy; Azâb; Nimet; Gaybî Varlıklar; Kıyâmet ve Semâ; İlk Muhataplar

About the Book

Semā in the Qur'an and Early Tafsirs

This study aims to explore Qur'anic verses containing the term "semā/semā-wāt" through a primary focus on interpretations by the Companions and the Tābiūn, while considering chronological themes and early tafsirs. The objective is to elucidate the Qur'anic depiction of the heavens and illuminate the early commentators' interpretations. Structured into an introduction and two chapters, the study begins with a clear statement of its subject, purpose, and methodological approach. It also reviews existing research on the topic within the local context and discusses perspectives of contemporary Turkish scholars regarding the Qur'an's linguistic and cultural significance.

In the first chapter, Qur'anic verses containing the word "semā/samawāt" are analyzed within the context of their respective chapters, categorized as Makkī and Madanī. The analysis concludes with the presentation and evaluation of expressions and narratives featuring the word "semā/samawāt" during the Makkan and Madinan periods, presented in tabular format.

In the second part, the Qur'anic descriptions of "semā" were examined through the lens of early tafsirs, supplemented by lexical analysis of associated terms. The verses concerning "semā" were thematically grouped based on their intended message. The understanding and interpretations of these verses by the Sahāba and Tābiūn were elucidated using early tafsirs. The analysis of these verses is structured around themes such as "the initial state of the celestial sphere in the realm of existence," "its creation," "its organization and completion," "its structural characteristics," "its functional role in space," "depictions of the celestial sphere on the Day of Judgment," and "the celestial sphere in divine narratives."

The Qur'an frequently discusses the concept of the "sky," often alluding to its observable and unobservable aspects through terms such as "semā/samawāt." These references suggest a spiritual dimension beyond the physical sky, articulated with formal descriptions. The Qur'an's narrative of the heavens differs notably from human-authored texts, indicating a correction and refinement of existing perceptions among its initial audience. Notably, the Qur'an introduces these concepts not merely as

scientific revelations but as fundamental teachings concerning monotheism (tawheed), resurrection, and divine judgment. Chronologically, the Qur'an first mentions the heavens not in terms of their creation but in the context of their ultimate dissolution on the Day of Resurrection. It distinguishes between the construction and creation of the heavens, emphasizing theological themes alongside its scientific content.

Keywords: Samā; Creation; Formal Structure; Revelation; Torment; Blessing; Unseen Beings; Judgment And Heaven; First Interlocutors

ÖN SÖZ

Kur'ân'ın nüzûlünün peyder pey gerçekleştiği, nâzil olduğu toplumun dil ve kültürünü dikkate aldığı bilinmektedir. Yine Kur'ân vahyinin ilk muhataplarının bedevi kökenli oldukları, tabiatla iç içe yaşam sürdükleri de bilinmektedir. Bu nedenle Kur'ân âyetlerinde tabiata dair bir atıfla karşılaşıldığında yadır-ganmamaktadır. Kur'an'da gökyüzü ve güneş, ay, yıldız gibi gök cisimleri, hava olayları, yer, bitkiler ve hayvanlar sıkça atıf yapı-lan hususlardır. Özellikle de vahyin ilk muhatapları için bunlar doğal gözlem alanını oluşturmaktadır. Gerek Mekkî gerek Me-denî pek çok âyette *semâ/semâvât* zikredilerek bununla insanları bir kubbe gibi kuşatan gökyüzüne temas edilmiştir. Semânın ya-ratıldığı, yaratılmasındaki kusursuzluk, biçimsel özellikleri, semâdan indirilen yağmur ve bununla hayat bulan toprak, semânın müşahede dışı yönüne dair anlatımlar ve kıyâmet günü semânın durumu değinilen mevzulardan bazısıdır. Kur'ân'daki zengin *semâ* anlatımından tefsîr araştırmacıları uzak kalamamış *semâyı* çeşitli açılardan inceleme konusu edinmiş, semânın bir yönünü aydınlatmaya çalışmışlardır.

“Kur'ân'da ve Erken Dönem Tefsirlerinde ‘Semâ’” adlı araş-tırmamızda Kur'ân'da *semâ/semâvât*ın zikredildiği tüm âyetlerin kronolojik dizimlerini vermeyi ve bunları erken dönem tefsirle-rinde incelemeyi hedefledik. Böylece Kur'ân'da semâyâ dair çizi-len tabloyu ve erken dönem müfessirlerinin bundan ne anladık-larını tespit edebilmeyi ve bu noktada alana katkı sunmayı amaçladık. Araştırmamızı iki bölüme ayırdık. Birinci bölümde “Kur'ân'da ‘Semâ’” ana başlığı altında kavramın zikredildiği sûreleri Mekkî-Medenî ayrımına tâbî tutarak ilgili âyetleri genel hatlarıyla inceledik, anahtar görevi üstlenen kavramlara ve ve-rilmek istenen mesaja dikkat çektik. İki dönemin *semâ* anlatımı ve iletmek istediği mesajları arasında fark var mıdır? gibi sorula-

rı cevaplamayı hedefledik. Bölüm sonunda değerlendirmede bulunduğumuz ve Mekki-Medenî *semâ* anlatım temalarını tabloyla gösterdik. “Erken Dönem Tefsirlerinde ‘Semâ’ Tasvirleri” ana başlığını taşıyan ikinci bölümde ilgili âyetlerdeki *semâ* temalarını dikkate alarak alt başlıkları oluşturduk. “Semânın Varlık Âlemindeki İlk Hâli”, “Semânın Yaratılmasına Dair Anlatımlar”, “Semânın Yaratılması ile İlişkili Tâbirler”, “Semânın Düzenlenmesi ve Nihai Hâlini Alması”, “Semânın Biçimsel Yapısına Dair Tasvirler”, “Semânın Mekân İşlevine Dair Tasvirler”, “Kıyâmet Günü Bağlamında Semâ Tasvirleri” ve “Allah Anlatımında Semâ Tasvirleri” tematik başlıklarımızdır. Burada *semâ* ile ilgili anlatımın açığa çıkmasını sağlayan lafızların sözlük manaları incelenmiş, sahâbe ve tâbiûn müfessirlerin anlayışları ortaya konulmaya çalışılmış, varsa sebebi nüzûllerine veya ihtilâflı hususlara yer verilmiştir. Bölüm sonlarında değerlendirmede bulunulmuş ve “Sonuç” kısmında bulgular sıralanmıştır.

Çalışma sürecinde desteğini ve emeğini hiç esirgemeyen, her daim rehberlikte bulunan, değerlendirmeleriyle çalışmayı geliştiren, tezimi dikkatle okuyan, her türlü soruma vakit ayırıp dönen danışman hocam Prof. Dr. İsmail Çalışkan’a tüm içtenliğimle teşekkür ederim. Konu seçimi ve sınırlandırmadaki katkısından dolayı Prof. Dr. Halis Albayrak’a çok teşekkür ederim. Tez izleme komitesinde ve savunma jürisinde yer alarak katkılarını sunan Prof. Dr. Nahide Bozkurt’a ve Doç. Dr. Esra Gözeler’e; tez savunma jürisine katılan ve değerlendirmeleriyle çalışmaya nitelik katan Prof. Dr. Ali Karataş’a ve Dr. Öğr. Üyesi Mürsel Ethem’e, tezimin son okumalarına zaman ayıran kıymetli arkadaşım Doç. Dr. Hatice Merve Çalışkan Başer’e teşekkürlerimi sunarım. Çalışmam boyunca her daim desteğini sunan, zorlandığım anları aşmamı sağlayan, tezimi okuyup değerlendirmede bulunan kıymetli arkadaşım Dr. Öğr. Üyesi Elif Yazıcı’ya teşekkürü borç bilirim. Yine tezimin son okumalarında desteğini esirgemeyen kıymetli arkadaşım Arş. Gör. Ayşenur Tuba Uludoğan’a, bu yorucu

süreçte moral ve manevi destekte bulunan değerli Dr. Öğr. Üyesi Hana Güven'e teşekkür ederim. Son olarak çalışmam boyunca desteğini ve anlayışını esirgemeyen eşime, başlı başına varlığıyla güç veren oğluma ve hayatım boyunca destek ve dualarıyla yanımda olan aileme teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ix
TABLolar DİZİNİ	xix
KISALTMALAR	xx
TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ	xxi
GİRİŞ	1
I. Araştırmanın Konusu ve Amacı	6
II. Araştırmanın Sınırları	6
III. Araştırmanın Metodu ve Kaynakları	7
IV. Literatür Değerlendirmesi	12
BİRİNCİ BÖLÜM	
KUR'ÂN'DA SEMÂ	17
1.1. Mekkî Sürelerde Semâ	17
1.1.1. el-Müzzemmil 3/73:18	18
1.1.2. et-Tekvîr 7/81:11	19
1.1.3. en-Necm 23/53:26 ve 31	19
1.1.4. eş-Şems 26/91:5	20
1.1.5. el-Burûc 27/85:1 ve 9	21
1.1.6. el-Mürselât 33/77:9	22
1.1.7. Kâf 34/50:6, 9 ve 38. Âyetler	23
1.1.8. et-Târîk 36/86:1 ve 11	25
1.1.9. el-Kamer 37/54:11	25
1.1.10. Şâd 38/38:10, 27 ve 66	26
1.1.11. el-A'râf 39/7:40, 54, 96, 158, 162, 185 ve 187	27
1.1.12. el-Cin 40/72:8	29
1.1.13. Yâsîn 41/36:28 ve 81	30
1.1.14. el-Furkân 42/25:2, 6, 25, 48, 59 ve 61	30
1.1.15. Fâtır 43/35:1, 3, 27, 38, 40, 41 ve 44	32
1.1.16. Meryem 44/19:65, 90 ve 93	35
1.1.17. Tâhâ 45/20:4, 6 ve 53	36
1.1.18. eş-Şu'arâ 47/26:4, 24, 187	36
1.1.19. en-Neml 48/27:25, 60, 64, 65, 75 ve 87	37
1.1.20. el-İsrâ 50/17:44, 55, 92, 93, 95, 99 ve 102	39
1.1.21. Yûnus 51/10:3, 6, 18, 24, 31, 55, 61, 66, 68 ve 101	40

1.1.22. Hüd 52/11:7, 44, 52, 107, 108 ve 123	42
1.1.23. Yûsuf 53/12:101 ve 105	43
1.1.24. el-Ĥicr 54/15:14, 16, 22 ve 85	44
1.1.25. el-En'âm 55/6:1, 3, 6, 12, 14, 35, 73, 75, 79, 99, 101 ve 125	45
1.1.26. eṣ-Şâffât 56/37:5 ve 6	47
1.1.27. Loĥmân 57/31:10, 16, 20, 25 ve 26	48
1.1.28. Sebe' 58/34:1, 2, 3, 9, 22 ve 24	50
1.1.29. ez-Zümer 59/39:5, 21, 38, 44, 46, 63, 67 ve 68	52
1.1.30. el-Mü'min (Ġâfir) 60/40:13, 37, 57 ve 64	54
1.1.31. el-Fuṣṣilet 61/41:11 ve 12	55
1.1.32. eṣ-Şûrâ 62/42:4, 5, 11, 12, 29, 49 ve 53	56
1.1.33. ez-Zuĥruf 63/43:9, 11, 82, 84 ve 85	57
1.1.34. ed-Duĥân 64/44:7, 10, 29 ve 38	58
1.1.35. el-Câsiye 65/45:3, 5, 13, 22, 27, 36 ve 37	59
1.1.36. el-Aĥĥâf 66/46:3, 4 ve 33	60
1.1.37. ez-Zâriyât 67/51:7, 22, 23 ve 47	61
1.1.38. el-Ġâşiye 68/88:18	62
1.1.39. el-Kehf 69/18:14, 26, 40, 45, 51	62
1.1.40. en-Nahl 70/16:3, 10, 49, 52, 65, 73, 77 ve 79	63
1.1.41. Nüh 71/71:11 ve 15	65
1.1.42. İbrâhîm 72/14:2, 10, 19, 24, 32, 38 ve 48	65
1.1.43. el-Enbiyâ 73/21:4, 16, 19, 30, 32, 56 ve 104	66
1.1.44. el-Mü'minûn 74/23:18, 71 ve 86	68
1.1.45. es-Secde 75/32:4 ve 5	69
1.1.46. eṭ-Ṭür 76/52:9, 36 ve 44	69
1.1.47. el-Mülk 77/67:3, 5, 16 ve 17	70
1.1.48. el-Ĥâĥĥa 78/69:16	70
1.1.49. el-Me'âric 79/70:8	71
1.1.50. en-Nebe' 80/78:19 ve 37	71
1.1.51. en-Nâzi'ât 81/79:27	71
1.1.52. el-İnfiţâr 82/82:1	72
1.1.53. el-İnşikâĥ 83/84:1	72
1.1.54. er-Rûm 84/30:8, 18, 22, 24, 25, 26, 27 ve 48	72
1.1.55. el-'Ankebût 85/29:22, 34, 44, 52, 61 ve 63	73
Değerlendirme	75
1.2. Medenî Sûrelerde Semâ	87

1.2.1. el-Bakara 87/2:19, 22, 29, 33, 59, 107, 116, 117, 144, 164, 255 ve 284	88
1.2.2. el-Enfâl 88/8:11 ve 32	91
1.2.3. Âl-i 'İmrân 89/3:5, 29, 83, 109, 129, 133, 180, 189, 190 ve 191	91
1.2.4. el-Ahzâb 90/33:72	93
1.2.5. en-Nisâ' 92/4:126, 131, 132, 153, 170 ve 171	93
1.2.6. el-Ĥadîd 94/57:1, 2, 4, 5, 10 ve 21	95
1.2.7. er-Ra'd 96/13:2, 15, 16 ve 17	96
1.2.8. er-Rahmân 97/55:7, 29, 33 ve 37	97
1.2.9. eṭ-Ṭalak 99/65:12	97
1.2.10. el-Ĥaşr 101/59:1 ve 24	98
1.2.11. en-Nûr 102/24:35, 41, 42, 43 ve 64	98
1.2.12. el-Ĥacc 103/22:15, 18, 31, 63, 64, 65 ve 70	98
1.2.13. el-Münâfikûn 104/63:7	100
1.2.14. el-Mücâdele 105/58:7	100
1.2.15. el-Ĥucurât 106/49:16 ve 18	100
1.2.16. et-Tegâbun 108/64:1, 3 ve 4	101
1.2.17. eṣ-Şaff 109/61:1	101
1.2.18. el-Cum'a 110/62:1	101
1.2.19. el-Feth 111/48:4, 7 ve 14	101
1.2.20. el-Mâ'ide 112/5:17, 18, 40, 97, 112, 114 ve 120	102
1.2.21. et-Tevbe 113/9:36 ve 116	103
Değerlendirme	103

İKİNCİ BÖLÜM

ERKEN DÖNEM TEFSİRLERİNDE SEMÂ TASVİRLERİ	111
2.1. Semânın Varlık Âlemindeki İlk Hâli	114
2.1.1. Duman Hâli	115
2.1.2. Arzla Bitişik Olup Sonrasında Ayrılması	118
2.2. Semânın Yaratılmasına Dair Anlatımlar	124
2.2.1. <i>Ĥ-l-k</i> Köklü Kelimelerle Anlatımlar	126
2.2.1.1. Direksiz Yaratılması	128
2.2.1.2. Tabaka Tabaka ve Birbiriyle Uyumlu Yaratılması	130
2.2.1.3. Çatlaksız Olması ve Belirli Bir Sürede Yaratılması	134
2.2.1.4. Bir Maksatla Yaratılması	139
2.2.1.5. Fânî Özellikte Yaratılması	145

2.2.1.6. Pek Çok Âyetin Yaratılması	150
2.2.1.7. Yaratılmasının Pek Çok Anlamının Olması	151
2.2.2. <i>F-ṭ-r</i> Köklü Kelimelerle Anlatımlar	155
2.2.3. <i>B-d-ʿa</i> Köklü Kelimelerle Anlatımlar	157
2.2.4. <i>Ḳ-ż-y</i> Köklü Kelimelerle Anlatımlar	160
2.3. Semânın Yaratılması ile İlişkili Tâbirler	162
2.3.1. <i>İstevā</i>	162
2.3.2. <i>İtinā Tavʿan ev Kerhen</i>	165
2.3.3. <i>Evḥā Fī Külli Semāʿ</i>	169
Değerlendirme	170
2.4. Semânın Nihai Hâlini Alması	171
2.4.1. Düzenlenmesi	172
2.4.2. Dönüştürülmesi	174
2.4.3. Bina Edilmesi	175
2.4.4. Tavan Yapılması	183
2.4.5. Yükseltilmesi	185
2.4.6. Tavanının Yükseltilmesi	187
2.4.7. Burçlar Yaratılması	189
2.4.8. Güneş'in ve Ay'ın Yaratılması	193
2.4.9. Süslenmesi	193
2.4.10. Korunması	195
Değerlendirme	207
2.5. Semânın Biçimsel Yapısına Dair Tasvirler	210
2.5.1. Yükseklik Niteliği	210
2.5.2. Yedi Semâ	215
2.5.3. Arza Yakın Semâ	216
2.5.4. Semânın Yolları	217
2.5.5. Semânın Kapıları	224
2.5.6. Semânın Etrafı	230
2.5.7. Semânın Köşeleri	232
2.5.8. Semânın Genişliği	235
2.5.9. Semânın Kuşatması ve Kuşatılması	239
2.5.10. Semâ ile Arz Arasındaki Boşluk	243
Değerlendirme	245
2.6. Semânın Mekân İşlevine Dair Tasvirler	247
2.6.1. Gaybî Varlıkların Mekânı Anlamında Anlatımlar	248
2.6.1.1. Semâda Olan	248

2.6.1.2. Semâlara Çıkıp Mûsâ'nın Rabbini Görme	250
2.6.1.3. Semâlarda Nice Melekler Bulunması	256
2.6.1.4. Semâdan Ordu İndirme	259
2.6.1.5. Cinlerin Semâyı Yoklaması	261
2.6.2. Vahyin Mekânı	265
2.6.2.1. Semâdan <i>Kitâb</i> İndirme	266
2.6.2.2. Semâdan <i>Âyet</i> (Mûcize) Getirme	269
2.6.2.3. Semâda Arzın İşlerinin Düzenlenmesi	270
2.6.2.4. Hz. Peygamber'in Yüzünü Semâya Çevirmesi	272
2.6.3. Nimetin Mekânı	273
2.6.3.1. Suyun Semâdan İndirilmesi	274
2.6.3.2. Yağmurun Semâdan Gelmesi	280
2.6.3.3. Semânın Dönüş Sahibi Olması	284
2.6.3.4. Semânın Gönderilmesi	285
2.6.3.5. Semânın Suyunu Tutması	288
2.6.3.6. Bereketlerin Semâdan Açılması	291
2.6.3.7. Rızkın Semâdan Gelmesi	293
2.6.3.8. Semâdan Sofra İndirilmesi	296
2.6.4. Azabın Mekânı	299
2.6.4.1. Semâdan <i>Ricz</i> Gönderilmesi	299
2.6.4.2. Semâdan <i>Âyet</i> İndirilmesi	305
2.6.4.3. Semâdan <i>Kisef</i> Düşürülmesi	306
2.6.4.4. Va'd Edilenin Semâda Olması	309
2.6.4.5. Semâdan <i>Husbân</i> Gönderilmesi	311
2.6.4.6. Semâdan <i>Hıcâr</i> Yağdırılması	314
2.6.4.7. Semâdan <i>Berad</i> İndirilmesi	317
Değerlendirme	318
2.7. Kıyâmet Günü Bağlamında Semâ Tasvirleri	321
2.7.1. Kıyâmetin Semâlarda ve Arzda Ağır Olması	321
2.7.2. Kıyâmetin Dehşetinden Semânın Parçalanması	324
2.7.3. Semânın Sıyrılıp Açılması	326
2.7.4. Semânın Yarılması	328
2.7.5. Semânın Gevşemesi	331
2.7.6. Semânın Parşömen Kâğıdı Gibi Dürülmesi	332
2.7.7. Semânın Duman Getirmesi	338
2.7.8. Semâların Başka Semâlarla Değiştirilmesi	340
2.7.9. Semânın Sarsılması	343

2.7.10. Semânın Erimiş Maden Gibi Olması	345
2.7.11. Semâda Kapılar Gibi Açıklıkların Meydana Gelmesi	346
2.7.12. Semânın Yarılıp Erimiş Yağ Gibi Gül Rengini Alması	348
Değerlendirilmesi	352
2.8. Allah Anlatımında Semâ Tasvirleri	356
2.8.1. Allah'ın Vahdâniyeti	358
2.8.2. Allah'ın Kudreti	364
2.8.3. Varlıkların Allah'a Boyun Eğmesi	365
2.8.4. Allah'ın Sahip Olması	373
2.8.4.1. Semâların ve Arzın Mülkünün Allah'ın Olması	373
2.8.4.2. İkisindikilerin Allah'ın Olması	380
2.8.4.3. İkisinin Mirasının Allah'ın Olması	383
2.8.4.4. İkisinin Anahtarlarının Allah'ın Olması	384
2.8.4.5. İkisinin Hazinelerinin Allah'ın Olması	387
2.8.4.6. İkisinin Ordularının Allah'ın Olması	389
2.8.5. Allah'ın Semâların ve Arzın Nûru Olması	390
2.8.6. Allah'ın Her Şeyi Bilmesi	394
2.8.6.1. İkisinin Sırrını Bilmesi	394
2.8.6.2. İkisinin Gaybını Bilmesi	396
2.8.6.3. İkisinde Gizliyi Açığa Çıkarması	398
2.8.6.4. İkisinde En Küçük Şeyin Dahi Gizli Kalmaması	399
2.8.7. Allah'a Çocuk İsnadı Sebebiyle Semâların Çatlayacak Duruma Gelmesi	402
2.8.8. Kâfirin Ölümüne Semâların ve Arzın Ağlamaması	406
2.8.9. Semâların ve Arzın Emaneti Üstlenmekten Kaçınmaları	409
Değerlendirme	412
SONUÇ	417
KAYNAKÇA	427
DİZİN	435

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1: Mekkî Sûrelerde Semâ Temasının Kronolojik Sıralaması	78
Tablo 2: Sadece Mekkî Sûrelerde Semâ Anlatımlarının Kronolojik Dizimi	84
Tablo 3: Medenî Sûrelerde Semâ Temasının Kronolojik Sıralaması	105
Tablo 4: Sadece Medenî Sûrelerde Semâ Temasının Kronolojik Dizimi	107
Tablo 5: Mekkî Ve Medenî Sûrelerde Ortak Semâ Anlatımları	109

KISALTMALAR

a.s	: Alehi's-selâm
b.	: bin, ibn (ođlu)
bk.	: Bakınız
bs.	: Basım
b.y.	: Basım Yeri Yok
çev.	: Çeviren
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
ed.	: Editör
haz.	: Hazırlayan
Hz.	: Hazreti
KURAMER	: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Kur'an Araştırmaları Merkezi Yayınları
s.	: Sayfa
s.a.v	: Sallallâhu aleyhi ve sellem
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
ss.	: Sayfalar
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
thk.	: Tahkik Eden
ts.	: Tarihsiz
ö.	: Ölümü
r.a.	: Radıyallahu anh
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
v.dğr.	: ve diğerleri
y.y.	: Yayıncı Yok

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

Arapça	Türkçe		Arapça	Türkçe	
ء	د	د	ض	Ž	ž
ب	B	b	ط	Ṭ	ṭ
ت	T	t	ظ	Ẓ	ẓ
ث	Ṣ	ṣ	ع	‘	‘
ج	C	c	غ	Ġ	ġ
ح	Ḥ	ḥ	ف	F	f
خ	Ḫ	ḫ	ق	Q	q
د	D	d	ك	K	k
ذ	Ẓ	ẓ	ل	L	l
ر	R	r	م	M	m
ز	Z	z	ن	N	n
س	S	s	و	V	v
ش	Ş	ş	ه	H	h
ص	Ş	ş	ي	Y	y

Uzatmalar	Büyük Harf	Küçük Harf
ا	Â/Ā	â/ā
و	Ū/Ū	û/ū
ي	Î/Ī	î/ī